

ԼՈՅՍ

ՀԱՆԴԵՍ ԱԶԳԱՅԻՆ

Կը հրատարակուի Չորեքշաբթի և Շաբաթ օրերը: Տարեկան գինն է մեկ յիսուս օսմանեան: Մեկ քերթը 40 փարս արծաթ: Եւսման և գրութիւն պէտք է ուղղել Առ. Մ. Քալիամանեան Կոստանդնուպօլիս, Մերձարդի Բիւշտի Էֆենտի խանի տակ Մ. Կ. Սարգեանի տղարանը:

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏՍՐԻ ԹԻՒ 104

1880

ԶՈՐԵՔԾԱԹԻ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Տեղեւորութիւն. — Թուրք Ժամանակ. —
Ներքին գործեր:

Անցեալ կիւրակէ օր պետական բարձրաստիճան անձի մը հետ շոգենաւին մէջ խօսակցութիւն մ'ունեցանք, որ ապա Հայկական խնդրոյն վրայ դարձաւ:

Ն. Վսեմութիւնն, որ մեր տղային պատմութեան նկատմամբ ծանօթութիւն ունենալ կը թուէր, հաստատեց մեր այն առաջնութիւնը թէ Փաթիհ Սուլթան Մէհմեմէտ Բ. ի օրով Օսմանեան Հայաստանի մէջ աշխարհակալութեան նպատած են Հայք Պրուսայու Յովակիմ եպիսկոպոսին (ապա առաջին Պատրիարք Կ. Պօլսոյ) միջոցաւ, ըստ որում Պարսից կողմէ Հայոց տառապանքն անտանելի եղած էր, և որմէ հետեւեցինք թէ Հայք իրենց անկախութիւնը կորուսելէ ետեւ միակ փափաք ունեցած են Հայաստանի մէջ իրենց աղգայնութիւնը պահպանել՝ ապահովութիւն և հանդստութիւն վայելելով:

Մեր այս խօսակցութեան ներկայ էր Պատր. Գեր. Փոխանորդն ալ:

Յարեցինք յետոյ թէ՛ Հայոց փափաքը նոյն է և այժմ. թէ Հայք Օսմանեան դերձիւնութիւնէն բաժնուիլ չեն ուզեր երբէք. թէ վերջին Ռուս-թուրք պատերազմին մէջ փորձը վերստին տուած են. թէ Օսմանեան պետութեան դոյութիւնն Հայոց համար օգտակար է, բայց և այնպէս, դիտել տուինք թէ՛ Հայք դժգոհութեան արդար պատճառ ունին, որոց բարձումն, ըսինք, նոյն իսկ տէրութեան քաղաքական և դանձալին շահը կը պահանջէ, և հետեւեալ Հայոց պահանջումը նոյն իսկ տէրութեան շահուցն համար օգտակար է, և Հայոց Պատրիարքը սոյն միակ նպատակաւ դաշնակից տէրութեանց կը դիմէ, որոյ ապացոյց է, յարեցինք, Աղգային Ժողովոյ քուէարկած Ուղերձը:

Ն. Վսեմութիւնն իրաւունք տուաւ, ինչպէս նաև թուրք լրագրաց ձախող հրատարակութեանց մասին մեր այն դիտողութեանն,

որով դիտել տուինք թէ չենք կարծեր որ ատոնց ընթացքը տէրութեան համար օգտակար արդիւնք մը յառաջ բերէ .

Մենք , ըսինք , Վսեմափայլ Տէր , անկեղծօրէն յայտնելով մեր գանգաւաններն ու դժգոհութիւնները մեր պարտքը կատարած կը լինինք , որովհետեւ զանոնք ծածկելու մէջ չենք կրնար հաւատալ որ տէրութեան համար իրական շահ մը կենայ . մենք , ընդհանրապէս հաւատացած ենք և կը հաւատանք թէ վերքը ծածկելէն փախտ յառաջ կուգայ , և ահա կը փափաքինք որ վերքը բուժելով հետեւանաց առաջին առնուի .

Դժբաղդաբար Թուրք լրագիրք միայն այս կէտը չեն տեսներ կամ չեն ուզեր նախատեսել , և ըսինք , ատոնց այդ անճահ ընթացքն երկրին թշնամեացը փաստեր ընծառելու կը ծառայէ .

Ն . Վսեմութիւնը պատասխանեց թէ տէրութիւնն այն աչքով չնայիր ձեր վրայ , ինչ տեսակեամբ որ կը դրեն ատոնք , և յարեց թէ՝ դուք հարկաւ գիտէք թէ լրագրաց շահերը շատ անգամ տարբեր կը լինին .

Վսեմափայլ Տէր , սակայն ատոնց հետեւնքն , ըսինք , և այս միջոցիս շողենաւն արդէն հասած էր ի վանի քէօյ , ուր մենք կ'երթայինք .

Աստ հարկ չէ բացատրել հետեւանքն այն գաղափարաց , զորս կը սերմանեն Թուրք լրագիրք , և սակայն դժբաղդաբար մենք մեր ներքին վիճակին յոռութիւնը տակաւին չենք ուղեր ինկատ առնուլ և նախատեսել այն հաւանական պատահականութիւնները , զորս անակնուրեւ չէ որ յառաջ բերէ Թուրք լրագրաց յաճախ քաջալերած Քրդական Միութիւնը .

Հայաստանի բազում գուառներ անհովիւ և անառաջնորդ կը մնան տակաւին , զոր բնաւ չներեր ժամանակիս պահանջումը .

Խեղահաս , բանիբուն , դործունեայ ,

կենցաղադէտ և օրէնագէտ առաջնորդ մը ներկայ ժամանակիս մէջ կրնայ մեծ դեր խաղալ և մեծ դործեր տեսնել . բայց ո՞վ պիտի մտածէ այս կէտն և ո՞վ նախատեսէ ապագան .

Փորձով տեսնուած է որ լրագրաց անկեղծ և հայրենասիրական դիտողութիւնները շատ անգամ « ձայն բարբառոյ յանապատի » կը մնան , ինչպէս նաև ժողովրդական երեսփոխանաց դիտողութիւնները , զորս խեղդել կը փորձեն սմանք , և երբ իրողութիւնը դայ գտնէ ղիրենք , այն ատեն ալ կամ Երեմիական ողբեր կը յօրինեն և կամ դատապարտելու համար մարդ կը փնտռեն .

Միթէ այս չէ՞ մեր ներքին պատկերը . . . տխուր հակապատկեր այն ջանից և վաստակոց , որով կը տքնին հայրենանուէր անձինք Հայութիւնն աշխարհի առջև բարձրացնել . բայց Հայութիւնն իրապէս ո՞ւր և այդ սրբազանն ջանքերն ո՞ւր են .

Այո , համարձակ կ'ըսեմք զայս , զի երբ մեծ և փոքր ազգեր արտաքին քաղաքականութեամբ զբաղած ատեն միւս կողմէ լուրեւայն իրենց ներքին վերակազմութիւնն յառաջ տանելու կ'աշխատին , միայն Հայն է որ այս յոյժ կենսական և փրկարար պիտոյից առջև կատարելապէս անտարրեր կը գտնուի , չցնցուիր ժամանակիս պահանջումներէն , չնախատեսուի ապագայ պատահականութիւններն և չուղեր օգտիլ այն փորձառութիւններէն ու դէպքերէն , որ կրնան մեզի լաւ առաջնորդներ լինիլ .

Ազգայնութեան հոգին մարած է կարծես մեր մէջ . և եթէ մասնաւոր ջանքեր և կրթական Ընկերութիւնք չշարժին ու չտրքնին , չենք դիտեր թէ Հայութեան ապագան ի՞նչ պիտի լինի , որովհետեւ ընդհանուր շարժում և զոհողութիւն կոչուած բանը կը պակսի մեր մէջ , մինչդեռ հարկ է մանաւանդ որ ազգն ամբողջ շարժի , դբամ և աշխատու .

թիւն չլինայէ և իր իրական շահուցն ու իրաւանցը վրայ արթնութեամբ հսկէ :

Նոր վարչութիւնը մեծ պարտականութիւններ ունի , զորս պէտք է գիտնայ , դիտակցութեամբ ձեռնարկէ իր պաշտօնին և ձեռք առնու ներքին վերակազմութեան խընդիրն , որով պիտի զարթնու Հայութիւնն և նոր ոգի ու մղում ստանայ :

Վարչութիւնը պէտք է ձեռք առնու դաւառական վարչութեան , պռաջնորդութեանց , արոց , դատարարական , սեփականութեանց , վանօրէից , կտակաց , ամուսնութեան և ներքին յարաբերութեանց խընդիրներն և այս մասին օրինաց ծրագիրներ ներկայէ Ազգային Ժողովոյ , և ամեն ազգօգուտ ձեռնարկութիւններ քաջալերէ :

Ժողովուրդն ալ պէտք է որ մերկանայ իր անարբերութիւնն և ճանչնայ իր պարտականութիւնը , դիտնալով թէ պարտիք և իրաւունք փոխադարձ են , ուստի երբ մէկ կողմէ վարչութեանն այս ամենը կը պահանջենք և պարտք կը դնենք նորա վրայ , միւս կողմէ մեր ալ մեր պարտականութիւնները զանց ընելու չենք , ըստ որում պարտիք և իրաւունք արդարութեան վրայ հիմնեալ են :

Հետեւաբար Ազգ և Վարչութիւն պէտք է իրար զրկեն , յօգուտ ազգի աշխատելով և ազգային նուիրական շահերն ու իրաւունքներն անվթար պահպանել ջանալով :

Հետեւեալն՝ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման Պատ. Յանձնաժողովն յղած է , զոր սիրով կը հրատարակեմք :

Մեր դիտողութիւնն յաջորդ թուով :

... Խմբագրատեա Տէր :

«Յանձնաժողովս յառաջագոյն Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման հանգանակութեան գործն՝ ինչպէս ամեն ազգային լրագրատեալաց մայրաքաղաքիս ,

նաեւ Ձեր Մեծաթառուութեան հաղորդած էր յատակ գրութեամբ :

Այս անգամ՝ կը պարտաւորի Յանձնաժողովս վերադառնալ իր սէր ոչ թէ Պատուարժան լրագրատեալաց յատակ ուղղելով իւր հրաւերն , այլ նոցա ամենեցուն որք՝ իրեւ Հայ անհատ՝ Ս. Երուսաղէմայ գործոյն արդիւնաւոր յառաջացման համար պարտաւոր են բարոյապէս և նիւթապէս դործակցելոյ :

Քաջ զիտեմք թէ այսօր մեր ազգն միակ չըլտնակի մի մէջ միացեալ է , որ է մեր Ս. կրօնքն , որոյ սկզբնական պատուանդանն են այն անօրինակ Ս. տեղիք Երուսաղէմայ՝ որ մեր նախնեաց շնորհիւ այսօր մեր ազգին ստացուածքն են , և եթէ մեր ազգն ընդհանուր ազգաց մէջ՝ այն անօրինակ ստացուածքներով կը պանծայ , սա անդրժեղ իրաւամբ է որ վաղուց դիտեցած է՝ զնոսին իւր Քրիստոնէական կրօնի վտարտնն ճանչելով , պահպանել և նովիմք դատարեալ անվնաս պահել նաեւ իւր ազգութիւնն :

Այդ , մեր Քրիստոնէական կրօնին այդ վտարտնն այսօր վտանգի մէջ է , ուստի եթէ չբառնաք այդ վտանգն , մեր ազգութիւնն վնասու եւ թարկած կը լինիմք , վասնզի մեր ազգութիւնն կը բոնքով անվնաս և մեր կրօնքն այն վատարանով պայծառ պիտի մնան ընդհանուր ազգաց մէջ :

Այս տեսութեամբ , ամեն Հայ անհատ իւր ազգին էական տարրերն պահպանելու համար , նիւթապէս և բարոյապէս պարտական է իւր ըսածին ինչպէս օգնութիւնն մատուցանել ժամանակին :

Մտնաւանդ այս յառաջգիտական ժամանակին մէջ եթէ ձեռք բերեմք Ս. Տեղեաց փրկութիւնն , ոչ միայն մեր ազգութիւնն անվնաս կը պահեմք , այլ և մեծապէս ծառայած կը լինիմք ազգային յառաջգիտութեան , և այս մտնաւոր պարագայն , զոր Յանձնաժողովոյս ձեռնարկած ազգովին հանգանակութեան հաւաքման նոր եղանակն պիտի արտադրէ , ըմբռնել դժուարին չէ լուրջ և հետախոյզ մը տայ համար :

Յանձնաժողովոյս ջանից նպատակն է՝ այսպիսի ժամանակի մէջ յապաղման դուռ չթողուլ , յանդիտակներն իրողութիւն մ'է թէ կը սաշի ժամանակն անդուլ , իւր չըլանն միակերպ ընելով , բայց իւր տղղեցութիւնն ազգութեան վերայ չ'ընէր միակերպ , այլ տարրեր տարրեր ներգործութեամբ՝ որ օգտաւէտ կամ վնասարէր արդիւնք կը չինի ազգովին եռանդեան կամ անտարբերութեան Նւ ամեն

որք Գլխէ թէ այսպիսի Ժամանակի յարգն ճանաչել և օգտակար արդեանց պատրաստել զայն, իրական նուազեմ ճանաչել է աղքատին յառաջդիմութեան համար մեր ունեցած պարտականութիւնքն:

Այս տեսութեամբ և համոզմամբ կը դիմէ վերջապէս Յանձնաժողովս Ձեր պատուական լրագրոյն և այր միջոցաւ առ համայն ազգայինս, և կ'աղաչէ զտմենեակն որ առանց Ժամանակի կորստեան, ընդհակառակն՝ օգուտ քաղենք անտի, և տառաջդրեալ կրկին արդեանց տեսակետով փութացնենք ներկայ հանդանակութեան դործոյն արդիւնաւորումն, զի ամեն երկրի մէջ՝ ամեն ազգք իրեանց յառաջդիմութիւնն պարտական են այն գիտակցութեան, որով կը գլխանան զխաւածէն օգուտ քաղել:

Այս գիտակցութեամբ, Յանձնաժողովս սոյն ձեռնարկեալ հանգանակութեան մի արագ և հզոր մղումն արտիւ տեսնելոյ փախաբով և Ժամանակիս անխաղ պահանջումներէն մղեալ, կը հարկադրի այս անգամ այս աղաչանքն ընել կրկնելով իւր նախկին հրաւերն, և անձնոր Հայ անհատի նիւթական և բարոյական մասնակցութիւնն խնդրել սոյն ձեռնարկին նկատմամբ, որ ըզձակէտն ազգին անխաղական պիտոյից նպատակով աղքու միջոցն ձեռք բերել է:

Ի վերջէ, Յանձնաժողովս մտահոյ թեամբ կը յուսայ որ Ձեր Մեծադատութիւնն միևնոյն փախաբով և յօշուտ ազգի շնորհ կ'ընէ, ներկայ հարաւոր հրատարակելով հանդերձ, իւր խնայողական յորդորանքն ևս այս մասին առ համայն ազգայինս մեր ուղղել ներկայ օրով, որպէս և այլ անդամներ երբեմնակի հրատարակութեամբ աղգանքէր լրագրոյդ մէջ:

Մտաւր յարգանք

Ի դիմաց Ս. Երուսողիմայ պարտուց
բարձրման Յանձնաժողովոյ

Վ. Ատենադպրի Ատենապետ
Սենեկէի՝ Մանուկեան Յովնէի՝ Կիւնէի

8 հոկտ. 1880

Ղալաթիս

Հեռեկանին հրատարակութիւնը խնդրուած է մենէ:

Կ. Պօլիս, 7 հոկտ. 1880

• • • Խմբագիր Լոյս պատուական Հանդիսի
« Պատուական Մասիսի հսկումներ 3
ամսութեան և 2736 թիւ թերթի մէջ կար-

դացի մի նամակ, զոր Արժանապատիւ Տէր Արիստակէս Աւագ քահանայ Ֆէօդան Չմիւռնիայէն յղած էր ի հրատարակութիւն, կըրկին անդամ կարդացի և շատ հաճութեամբ, զի անորով իւր ինձ այն նուիրական Ազգային յարկաց քաղցր յիշատակը, որք իրաւամբ առիթ են պարծանաց սիրելի Ազգիս և ուրախութիւն իմ ազգասէր սրտիս:

Յիշաւի չեմ տեսած, բայց շատ կանուխ կարդացած էի արդէն Ազգային պատուական թերթերու մէջ նոցա սիրուն նկարագրութիւնք, զորս կրկնած է Տէր Հայրը իւր նամակին մէջ. յիշած էր Տէր Հայրը նաև այն պատուական և Ազգային երկու աղիւտաւորմ մեծ գերդաստաններն, որոնք իւրեանց մեծադործութեամբ փայլած են միշտ և փայլին յաւէտ:

Յիշած էր Տէր Հայրը, իւր զրաւոր ազգօգուտ դործովը ճոխացեալ Մամուրեան էֆէնտին և զայլ դավութեան արժանիս:

Բաժին մ'ալ իւր պատարագակից Ս. Հարց և Եղբարց հանած էր Տէր Հայրը, որ առաջնոց նման հաճոյք չի պատճառեց ինձ. ուստի ամենայն խոնարհութեամբ պատուական և սիրելի Տէր Հօրս օրհնութեան աջոյն համարյոյ մատչելով. սա երկու խօսքը կուղղեմ:

Տէր Հայր, եթէ տեղոյն Քահանայ Ս. Հարց և Ս. Եղբարց վերայ « անձամբ անձին նկատածներդ և ի լրոյ քաղածներդ » ստոյգ և իրաւաբար էին՝ բերանացի և կամ մի մասնաւոր գրով, իւրեանց և կամ Սրբազան Առաջնորդ Հօր զեկուցանել պարտաւոր էիք, և ո՛չ հրապարակաւ նշաւակել իմ և քո սիրելի և պատուակից Ս. Եղբայրներ, զի այդչէ՛ եղբայրսիրութեան և մարդասիրութեան դործ:

Հաճեցէք, . . . Խմբագիր Տէր, իմ աղքատ գրութեանս մի անկիւն շնորհել, կանխաւ ընդունելով իմ շնորհակալիքս զոր նուիրեմ և յայս նուագ:

Քահանայ Թեմ Հայաստանեայ Ս. Եփէմեջ-

Ա.Զ.Գ.Ա.ՅԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր անուան տա-
րեգարձն անցեալ շաբաթ օր կատարեցաւ
ի Պատրիարքարան :

Աղգային բոլոր պաշտօնական մարմին-
ներն և ամեն կարգի երեւելի աղգայինք փու-
թացին ի շնորհաւորութիւն Ն. Բարձր Սրբաղ-
նութեան :

Յունաց Ս. Պատրիարքին կողմէ Դեր-
փոխանորդը, Բ. Դրան կրօնական գործոց
տեսչի օգնականը, Սղերդի նախորդ կառա-
վարին՝ ինչպէս նաև Ռուսիոյ Վսեմ. Դես-
պանը՝ Պ. Նովիգոֆ, Նորին Խորհրդականը՝
Պ. Օնու և կայսերական գերդատտանի ան-
գամներէն՝ Դամիանօֆ Իշխանուհին և Պար-
սից Վսեմ. Դեսպանին Խորհրդականը նոյն-
պէս փութացին նոյն օրն ի շնորհաւորութիւն,
և արժանաւայել մեծարանօք ընդունուեցան :

Դամիանօֆ Իշխանուհին Ն. Սրբաղնու-
թեան և Աղգին նկատմամբ խիստ համակիր
խօսքեր ըրաւ և փափաք յայտնեց որ Ս.
Պատրիարքն յատկապէս Ս. Պատարագ մա-
տուցանէ :

Վսեմափայլ Իշխանուհին Վեհ. Կայսեր
առջև մեծ աղօթեցութիւն ունի :

Պարսից Դեսպանին Վսեմ. Խորհրդա-
կանն ալ նոյնպէս խիստ համակրական խօս-
քեր որաւ և յայտնեց թէ՝ « Պարսկահայք
Ձեր Սրբաղնութեան նկատմամբ ջերմ սէր և
եռանդուն զգացումներ կը տածեն » :

Աղգանուէր—Հայուհեաց ընկերութեան
Ընդհանուր Ժողովոյ Ա. Ատենապետ Աղնը-
ւափայլ Տիկին Ապրօ իւր այցելատունն և
յիշեալ ընկերութեան գործադիր Ժողովոյ
Ատենապետ Համեստուհի Տիկին Պիլլօրեան
ալ գողարիկ ուղերձ մը զրկեց :

Հեռաւոր Աղգայինք, ինչպէս նաև Ռու-
սահայք և Պարսկահայք ալ շնորհաւորական
հեռագրեր և ուղերձներ զրկեցին :

Գոհութեամբ կը լսեմք թէ Աղգանուէր-
Հայուհեաց ընկերութեան Ընդհանուր Ժողո-
վոյ Ա. Ատենապետ Աղնուափայլ Տիկին Ապ-
րօ 15 Օսմ. լիրայ զրկած է նոյն աղգօգուտ
ընկերութեան համար :

Աղնուափայլ Տիկին Յ. Տատեան ալ մըշ-
տընջենաւոր ամսական՝ 40 բաժնեգին շնոր-
հած է նոյն ընկերութեան :

Նոյնպէս, Վսեմ. Պալեան Սարգիս պէյ
10 Օսմ. լիրայ նուիրած է :

ՄԱՍԻՍ

— Կիմանամք թէ Եռասուֆեան Էֆէնտի
նոր վարչութիւնը կազմել յաջողեր է :

Գրիգոր անուն կոյր մէկը խորին շնոր-
հակալութիւն կը յայտնէ առ Մեծ. Թնկր Սի-
մօն Էֆէնտի որ տէրութեան պատժական
դատարանին առջև իւր ունեցած մէկ դասն
աղգասիրական անձնուիրութեամբ վարեր և
իրաւունքը ձեռք բերեր է :

Թնկրեան Էֆէնտի համար այսպիսի վը-
կայութիւններ ուրիշ անդամներ ալ լսուած
են :

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ Ա.Զ.Գ.Ք

Առ Գ. Ճ. — (Իսկիւտար) Իրաւ որ դու ալ
համբաւեցար արժանի ես եղեր, ըսելիք չկայ, կեցցե՛ս :

Առ Յ. Ս. — (Իսկիւտար) Ալ համը հոտը շատ
փախուցիր, սա փեսիգ բերանը գոցէ ու խնդիրը
չուտով վերջացուց, եթէ չես ուղեր որ խնդիրն
զքեզ բոլորովին ամօթահար ընէ :

Առ Ա. Մ. Գ. — (Բերայ) Հրաշագործութեանդ
ըսելիք չկայ, սա հինուորաց Հայաստանն ինտո՞ր
ալ վարպետութեամբ Քուրդստան շինեցիր, կեց-
ցե՛ս ու ըսի՜ք հրաշագործ :

Առ Գ. Յ. — (Բերայ) Տանդ մէջ քիչ մը կու-

մայ խօսէ, վասն զի դադարեալն ամեն մարդ կը հասկնայ կոր:

Ա. Գ. Գ. — (Բերայ) Ազնիւ ըրիր որ կարեւորաց Հոգարարձութեանդ հաշիւը Տնտեսական Խորհուրդին տուիր: ահա թո՛ղ երթան հասկնան:

Ա. Յ. Կ. — (Սամաթիա) Եւանդդ քիչ մը տաքցուր:

Ա. Մ. Ե. — (Եգիպտոս) Դուն ալ տա ձմեռ անցուր և ապա եկուր:

Ա. Փ. Ե. — (Ի ճանապարհի) Ալէկոծութիւնը սիրելուդ՝ ետեւդ հոտաւ:

Ա. Մ. Օ. — (Կարին) Դիւանի անպաշտօն անդամներն գրեզ կողջունեն:

ԶԱՒԵՇՏԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՍԵՐ. — Է անուն դոյական եղակի ուղղական, որոյ կոչականն՝ յաճախ օգնութեան կը կոչեն երկ տասարդք և երկասարդութիւն «ո՛վ սէր»:

Սէրը բանաստեղծներու գրչին տառական է, ուստի եթէ սէրը չըլլայ, բանաստեղծութիւնն ալ կը դադարի, որովհետեւ տառնայ սիրոյ բանաստեղծութիւնն համ չունենար:

Սէրը նաեւ արմատ է սիրեմ բային, զոր ամեն մարդ խանարհած է և կը խանարհէ, սիրեմ, սիրես, սիրէ:

Սիրոյ տառական անհուն է. ես զուարճանալ կը սիրեմ, Մանգումի՝ էսէֆ ու տէշէթ, Մասիս՝ հեզնէլ, Թէրճէմանը—Էֆրեար՝ ծախուիլ, Հայրենիք՝ լալ, Փունջը՝ սիգալ և մեծապատիւ Թէրճէմանը—Հազիզաթ ալ Քուրդերը:

Հետեւաբար երբ Քուրդ մը տեսնեմ, Թէրճէմանը—Հազիզաթ կը յիշեմ, և երբ յիշեմ զայն, կը զուարճանամ ու կըսեմ, կեցցէ՛ բարեկենդան:

Ա Ս Կ Է Ա Ն Կ Է

Տէ՛ր իմ, տէ՛ր իմ. —

— Ի՛նչ կայ, Խիկա՛ր, Ի՛նչ եղար.

Տէ՛ր իմ, Թէրճէմանը—Հազիզաթ ըսիր, և ահա միտքս եկաւ.

Ի՛նչ. Ֆ. Թէ Գ. Ճ. —

— Ո՛չ, ո՛չ. Նորին մեծապատուութիւնն անցած օր կ'ըսէր թէ Պօլսոյ Արնալուսներն սիմիթճի և միսիրճի են.

Այո՛, Ի՛նչ կայ.

Պօլսոյ մեծապատիւ Արնալուսները առորդէմ բողոք բարձեր են. —

Ինչո՞ւ.

Վասն զի նոցին մեծապատուութիւնքը նաեւ ճիշերճի, սալէպճի ու պօղաճի ալ են եղեր.

Շատ աղէկ. շատ աղէկ. ես կ'ըսեմ առորդ, թո՛ղ հոգ չ'ընեն:

Վարժապետ, Հայաստան է, թէ Քուրդստան. —

— Ամենուս համար Հայաստան է, բայց Թէրճէմանը—Հազիզաթի խելապատակին մէջ Քուրդստան է.

Հապա Ա. Մ. Գ. էֆէնտին ալ Քուրդստան ըսեր է —

— Ան շախա ըրեր է.

Վարժապետ, առանկ շախա կ'ըլլայ.

Էյ հիշ 4300 տարուան Հայաստանն ալ Քուրդստան կ'ըլլայ. Աստուածածնայ տո՛ւնըն է աղ, որ հրաշքով Պաղէստինէն Անգո. նա փոխադրուելուն պէս՝ կամոցուկ մը տեղէն էլլայ և սօլուխը շխալ Քուրդստան առնէ:

Խիկա՛ր, ա՛լ դուն զիս չափազանց կը բարկացնես կոր. ըսէ՛, աղ. ըրածդ կ'ըլլայ. —

— Ի՛նչ կայ, տէ՛ր իմ, Ի՛նչ կայ. Ինչո՞ւ կը բարկանաք.

Ինչո՞ւ չբարկանամ.

Տէ՛ր իմ, նայեցէ՛ք ես կը բարկանամ. Դաւիթ առաքեալը կ'ըսէ թէ «բարկանայք և մի՛ ճշուռաէք»:

Շո՛ւա, ըսէ՛ տեսնեմ, ո՛ւր էիր քանի օր է. —

— Տէ՛ր, դատարան դացի.

Ինչո՞ւ, Ի՛նչ կայ որ, ո՛վ գիտէ Ի՛նչ ըրիր. Կ'երդնում որ ես բան չ'ըրի.

Հապա Ինչո՞ւ դացիր. —

— Սա մահաւոր Քիլէճի Վարդանի խնդրոյն դատին համար .

Աղէկ , աղէկ , ի՞նչ եղաւ , սա թշուառականները դատաւարաւորեցան ա' .

Այո՛ , Բ. Ղ. Ս. ֆ. և Մ. Ա. էֆէնտիներն անպարտ արձակուեցան և ա'լ դատարանը գործ չմնաց .

Խիկար , կը տեսնեմ որ շատ ապուշ ես , միթէ այդ դատաւարաւորութիւն է . —

— Սակայն , տէ՛ր իմ , վճիռ է , և այդ վճռով անպարտ արձակուած են .

Վայ չարածիններ , այս խնդրոյն մէջ ալ չորս ոտքով ինկան .

Ոչ , տէ՛ր իմ , չինկան , ամենն ալ երկու ոտքով ետ դարձան և գլուխնին ալ վեր բռնեցին .

Բայց անպատճառ պէտք էր որ դատաւարաւորէին , և մեծապատիւ Մանդուկէի աղքատները ի դերեւ չհանելու համար դատաւարաւորէին . —

— Եթէ անպատճառ դատաւարաւորութիւն մը հա՛րկ է , մեծապատիւ Մանդուկէին կ'ըսենք ան կը դատաւարտէ , ինչպէս կը դատաւարտէ ամեն օր իր ընթերցողները .

*

Օննիկ էֆէնտի , իմացայ որ ճանբորդութիւն ունիք , դուք ալ եղբայրնիդ ալ . —

— Այո՛ , բարեկամս , ես դէպի Գաղղիացուց բնակած դաւառները պիտի երթամ այս ձմեռ .

Այդ ո՛րչափ երկայն եղաւ , մէկ բառով Գաղղիա պիտի երթամ չըսէ՞ք , որ կարճ ըլլայ , կարելի է եղբայրնիդ ալ մէկտեղ պիտի տանիք . —

— Ոչ , ան ալ Հայոց բնակած դաւառները պիտի երթայ .

Դարձեալ երկայն եղաւ , աւելի կարճ կըլլոր , եթէ Հայաս . . .

Սըսդ , լուռութիւն , հիմա Օսմանլը և Թէրճէմանը — Հաղիգաթ կը լսեն :

ՆԱՄԱԿ Ի ԲՐԴԱՍՏԱՆԷ

Հէրօ Խաղաղի ,

Մեր ազգային Ժողովը այսօր , Խորհլէշ 170 և Համիրայի 28ին գումարուելով սա խնդրոյն վրայ

ջերմ վիճաբանութիւն բացուեցաւ թէ Հոյ ազգութիւն և Հայաստան մը կա՞յ արդեօր ,

Համկա , Հասօ , Գրպօ և Խալա Թէրճէմանը — Հաղիգաթի կարծիքները պաշտպանեցին և այն ինչ ժողովը պիտի քակարկէր իւր որոշումը , Խան Հասօ , որ ամենէն ծերագոյնն է , և շատ շաղկի հին , ցուցած է , ըսաւ , տղաք , հէլէ կեցիք , ամէլէյով գործ մի տեսնաք , հէլէ մէյով մեր Բիրին դիմենք , նայինք ան ինչ կ'ըսէ :

Ժողովակներ միահամուռ ընդունեցան սոյն առաջարկութիւնը և խմբովին ելանք այն լերան բարձր գագաթին , որ կը բնակի մեր Բիրը ,

Հարցոյցինք թէ Հոյ և Հայաստան կա՞յ արդեօր :

Մեր շնորհալի Բիրը պատասխանեց խորին ծանրութեամբ՝ « Եւրեյք , որդեակք , թէ Հաղիգաթ Իսայէն 300 խորհլէշ և 300 գաւըմ առաջ մեր Կիւսրասը իշխանը Հայոց Պարոյր մեծ իշխանին հետ դաշնակցելով՝ Ասորեստանի Սարդանապաղ թագաւորին դէմ պատերազմեցան , յաղթեցին և Կիւսրասը Մորատտանի և Ասորեստանից ու Պարոյր ալ Հայաստանի վրայ թագաւորեց » :

« Հայերն ալ շատ հէրօ մարդիկ են . մեր բարի դրացիները և մեր վաղեմի դաշնակիցներն՝ սրանց հայրենիքը՝ Հայաստան մեր երկրին սահմանակից է , և մեր Ասորստական նահանգը Հայաստանի տրեւելեան կողմը կ'ընայ : Նայեցէ՛ք որ մեր բարի զւրացիները չվշտացնէք և անոնց գէշութիւն չ'ընէք : Սա ալ դիտեցէ՛ք որ Աղլար , Մօսկանլի , Ճիկրանլի , Ռօտանլի , Սիւրմէնլի են , ևն աշխրհները Հայու սերունդէ են » :

« Դուք Թէրճէմանը — Հաղիգաթի ըսածներուն մի հետեիք . անիկա ձեզի մղորեցնելու մէջ շահունի , բայց ձեր շահը ձեր բարի դրացիներուն հետ ո՞րիդ սպրեւուն մէջ է , անոնց հետ ազգի վարուեցէ՛ք : անոնք բնաւ մէկու մը վրաս չունին , մանաւանդ որ օգտաւ ալ ունին . ազգի բռնեցէ՛ք չաս իմ խրատներս , եթէ ոչ մեր մեծ Բիրին բարկութիւնը ձեր վրայ կը հրախիւք » :

Հէրօ Խաղաղի , մեր ազգային Ժողովը այս տեղեկութիւններուն և խրատներուն վրայ վերադառնալով պիտի գումարուի . արդիւնը ձեզի կ'իմացնեմ . բայց կ'աղաչեմ որ հարցնէք Թէրճէմանը — Հաղիգաթին թէ ասոնց համար ի՞նչ պիտի ըսէ . թէ որ կ'ուզէ նէ Ա. Մ. Գ. ալ իրեն խորհրդակից թող առնէ :

Քուրդատան
170 Խորհլէշի

ՄՍՏՕ

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՏԵԼԵՄԱՔ ԼՅԷՆՏԻ ԼԻՄԷՐՃԵԱՆ

Նկարչութեան և դժագրութեան արուեստին մէջ ունեցած համբաւեալ հմտութեամբ ընդ ու յաջողակութեամբ հանրածանօթ Տելեմաք Էֆէնտի Էքսէրճեան պատիւ կը համարի ծանուցանել թէ իւր բնակութիւնն ու արուեստանոցն այս անգամ Բերայ Փէրիտիէ փողոց թիւ 19 տունը փոխադրած է, ուր մեծ, յաճախորդք ամեն օր առաւօտէն մինչև ի ժամ 3 և կիրակի օրերն ալ առաւօտէն մինչև երեկոյ կրնան զինքը գտնել:

ԴԱՍԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ ԴԱՇՆԱԿԻ

Համեստուհի տիկնայք և օրիորդք, որ կը փախաքին դաշնակի դասաւանդեան, կը հրաւիրուին Գուլ—Դաբու, Պատրիարքարան փողոց թիւ 18 տունն ուր ամեն Գշ. և Ուր. օրերը ժամ 5—10 աշակերտ կընդունի Օր. Ղամբերուհի Յ. Թէսաէրէճեան, որոյ հմտութիւնն արդէն հանրածանօթ է:

Գինքըրը գիւրամատուցելի են:

Ե. ԲՕԼ ՏԸ ԳՕԳ

ԿԻՆ ԽԱՂ ԳԻՆԻ

Թարգմանեալ ի Գաղղիէրէնէ

Հրատարակէ Կ. Ա. Պարտեան

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառացիով, Գին 40 լրւրուշ:

ՊՏՈՅՏ ՄԸ

ՊՕԼՍՈՅ ԹԱՂԵՐՈՒ ՄԷՋ

Գրեց Յ. Յ. Պարոնեան

Հրատարակէ Ս. Ղ. Պարտեան

Ամբողջ գործը կը ծախուի Ս. Ղուկասեան գրատունը, Ֆրէնկեանի և սուճի Պօղոս աղայր խանութը:

Նորայրի Գաղղիէրէն—Հայերէն բառարանին տառնուհինգերորդ թերթն հրատարակեցաւ, որոյ մէջ Այբ գիրն աւարտած է և Պէ կը սկսի: Այսուհետեւ ամէն չարաթ օր կանոնաւոր կերպով կը հրատարակին թերթերն: Վաճառման գլխաւոր տեղին է Ֆրէնկեան գրավաճառանոցը, Ուզուն չարչը, թիւ 362: Որոնք որ կը փախաքին բաժանորդ գրուիլ մէկուկէս օտմանեան սակի կանխիկ վճարելով, կրնան գիւրմել Պ. Ֆրէնկեանի, ի գիւրութիւն հասարակութեան թերթերը կը վաճառուին նաև Գալաֆեան և Ղուկասեան գրավաճառացիով, ինչպէս նաև Արշակ Էֆէնտիի թղթավաճառանոցը ի Ղալաթիա և Վայսի գրավաճառանոցը ի մեծ փողոցն Բերայի:

Գին իւրաքանչիւր թերթին 60 փարա արժաթ:

Ա. Զ. Գ.

Կ. Պօլիս Մէրճանը Բիւշտի Էֆէնտի խանին գիւմացը նոր բացուած «Խառէ Լօգան» թասը ի ճաշարանապետը՝ որ Հայաղղի մ'է, պատիւ ունի ծանուցանել արդոյ հասարակութեան թէ իւր ճաշարանը գիւմու ամեն կարգի անձինք խիստ գոհ պիտի ըլլան թէ մաքուր և խնամով պատրաստուած կերակուրներէն և թէ անոնց աժանութեանէն:

Վերջապէս իւր յաճախորդները գոհ ընելու մասին ամեն կերպով ջանք և աշխատութիւն զապած չէ:

Բաժանորդ ըլլողներու համար ալ մասնաւոր զեղչ կըլլայ:

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

Հ. Ե. ԳԻՄԱՔՍԵԱՆ

ԽՄԱԳԻՐ

Մ. ԳԱՓԱՄԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻԲԱՅԷԼ ՍԱՐԸԵԱՆ

Մէրճան չարչի Բիւշտի Էֆ. խանի տակ թիւ 20